

ChatGPT ve výuce

O co se jedná?

ChatGPT je „inteligentní“ počítačový program vyvinutý společností Open AI, který začal fungovat 30. listopadu 2022. Jeho popularita rychle vzrostla a za pouhých pět dní ho začalo používat přes milion uživatelů. Od té doby počet jeho uživatelů neustále roste a v polovině ledna 2023 dosáhl již 100 milionů.

ChatGPT je schopen generovat rozmanité texty od počítačových programů až po poezii a obchodní korespondenci. Některé z chatbotů jsou údajně schopné projít i Turing testem. Nicméně, rozumí skutečně tomu, co píše? Absolutně ne. Spojení umělé inteligence je tak trochu zarážející. Daleko lepší je pojmenování: perfektní věstec a předvídač.

Rychlý vzestup tohoto chatbota vyvolává mnoho očekávání a nepřiměřených nadějí, stejně jako tak obav, či strachů, které často nemají opodstatnění. ChatGPT skutečně nemá vědomí a rozhodně by se dalo argumentovat, že není vlastníkem ani kousku inteligence. Vše je řízeno systémem pravděpodobnosti a velmi úzké specializace. V tomto pamfletu stručně popíšu, co ChatGPT umí, co neumí a jak bychom ho mohli využít při výuce, a na co je třeba si dávat pozor, jak pro učitele, tak pro studenty při jeho používání.

Co umí?

ChatGPT je schopen komunikovat s uživatelem v reálném čase a podporuje mnoho různých jazyků, včetně češtiny. Na základě instrukcí dokáže generovat texty různých typů – vy můžete specifikovat formát, obsah, rozsah, úroveň a další parametry, které vás napadnou. Můžete se také jednoduše ptát chatbota na otázky a vést konverzaci na různá témata.

ChatGPT se zdá být skvělým nástrojem pro přípravu výuky jazyků, kdy je potřeba vytvářet nebo vyhledávat různé typy textů, což obvykle zabere hodně času. Uživatel musí formulovat požadavky co nejpřesněji a v případě, že výsledek neodpovídá očekávání, může dodatečně upřesnit požadavky. ChatGPT je také užitečný pro procvičování konverzace v cizím jazyce v reálném čase.

V čem má nedostatky?

„Vědomosti“ ChatGPT jsou omezeny daty z roku 2021, která byla použita při jeho tréninku. Nemá informace o událostech či objevech, které se odehrály po tomto datu. Například nemá vědomost o smrti královny Elizabeth II či o nově zvoleném prezidentovi České republiky, Petru Pavlovi. Nicméně s dalšími aktualizacemi je možné, že se tyto informace následně doplní.

Matematika není silnou stránkou ChatGPT. Ze souboru textů se matematiku naučit nedokázal. Při výuce matematiky by tak zatím neměl významné využití, jelikož existují sofistikovanější matematické aplikace. Při pokusu o generování cvičných příkladů pro přijímací zkoušky na vyšší gymnázium nabízel ChatGPT úlohy na úrovni druhé třídy základní školy.

ChatGPT nemá přístup k internetu, na rozdíl od jiných populárních AI aplikací, jako jsou virtuální asistenti jako Siri od Amazonu, Alexa od Apple, atd. Nemůže vyhledávat informace online ani otevírat odkazy. Spoléhá pouze na texty, které byly nahrané do systému v roce 2021.

ChatGPT občas poskytuje nepřesné a dokonce i nesmyslné informace. Umí "halucinovat" a vymýšlet si nepravdivé informace. Jednou se mi ho podařilo přesvědčit, že Země je placatá a že $1+1=3$. Na konci se mi ještě omlouval a dával mi za pravdu. Není vhodné ho používat jako zdroj informací či odborných rad. Vychází ze souboru tréninkových textů, které byly do něj nahrané. Pro vyhledávání a ověřování informací na internetu je nutné používat důvěryhodné zdroje. Z důvodu nepřesností nebo dokonce nepravdivých informací poskytování lékařských rad ChatGPT omezuje. Tyto nepřesnosti jsou také jedním z důvodů, proč podobné chatboty nejsou široce dostupné běžným uživatelům.

I když učení je základním prvkem umělé inteligence (AI), ChatGPT se nemůže učit od uživatelů. Učí se pouze ze souboru textů nahraných při tréninku a může být upravován programátory. ChatGPT si pamatuje pouze 3000 slov konverzace a nemůže se učit od uživatelů. Avšak přesné formulování dotazů nebo požadavků může vést ke zlepšení výsledků komunikace s ChatGPT.

V češtině není ChatGPT tak efektivní jako v angličtině. Občas používá chybné tvary slov, anglicismy nebo neumí správně používat čárky ve větě. Zdá se, že ChatGPT plní požadavky v češtině méně přesně než v angličtině. To je pravděpodobně způsobeno tím, že korpus textů v angličtině je mnohem rozsáhlejší než korpus textů v češtině, což mi i ChatGPT potvrdil na přímý dotaz. Lze mu ovšem věřit?

Využití ve výuce

ChatGPT je naprosto geniální v jakékoliv formě brainstormingu. Neexistuje lepší a pohodovější odrazová plocha pro vaše nápady a formulace vašich myšlenek.

Zde je pár tipů, jak ChatGPT využít při přípravě hodin, či v hodinách.

1. ChatGPT může sloužit jako skvělá pomůcka pro šetření času a generování nápadů při přípravě na jazykové vyučování. Například můžete požádat ChatGPT, aby vytvořil text na dané téma, stylu, jazykové úrovni a délce, například 200 slov dlouhý text pro studenty na úrovni B2, který kriticky reflektuje postavení minorit v USA. Dokáže dokonce vygenerovat i takové úkoly, jako je složení básní ve formě haiku, či použití jambického pentametru.
2. ChatGPT můžete požádat, aby vám vypsali určitý počet slovíček na dané téma a následně vygeneroval text, který obsahuje tato slova.
3. Pomocí ChatGPT můžete zjednodušit texty, které jsou pro vaše studenty příliš obtížné. Stačí zkopírovat text do chatu a požádat ChatGPT, aby ho zjednodušil na určitou úroveň.
4. ChatGPT dokáže vytvořit různé druhy otázek a cvičení ke generovaným textům, jako jsou otázky na porozumění, otázky s výběrem z několika možností, otázky pro diskuzi, přiřazovací cvičení na slovní zásobu, tvrzení True/False atd. Je důležité požadavky formulovat přesně a v jednom dotazu, abyste získali požadované výsledky.
5. ChatGPT může vytvořit testy nebo cvičení zaměřené na gramatické jevy nebo slovní zásobu. Může to být například text s vynechávkami a slovesem v závorce, otázky s výběrem z několika možností nebo přiřazování definic. Lze využít i pro generaci kvízů, které jdou následně překopírovat do jiných aplikací, jako je třeba Wordwall, nebo Quizziz
6. Pokud potřebujete vysvětlit význam slovíčka, slovního spojení nebo idiomu, ChatGPT vám může poskytnout vysvětlení spolu s příklady použití v kontextu. Můžete se například zeptat na vysvětlení určitého přísloví.
7. ChatGPT vám může vysvětlit rozdíl mezi dvěma nebo více slovy, například mezi "humongous" a "gigantic", "starving" a "ravenous", atp.

8. Pokud potřebujete diskuzní témata pro své hodiny, ChatGPT může navrhnout různé aktuální otázky, kontroverzní témata nebo témata týkající se různých aspektů života a kultury anglicky mluvících zemí.
9. ChatGPT umí přepisovat, vylepšovat, či opravovat jakýkoliv text, který mu poskytnete. Může vám také nabídnout rady, kde děláte v textu chyby a jak se jich příště vyvarovat. Zvládne upravit i kohezi, či délku textu
10. Lze požádat ChatGPT k vygenerování chybného textu, abyste jej nadále mohli opravit a aby mohli studenti pracovat s chybou. Pozor na fixaci chyb a případné halucinování našeho milého chatbota.
11. Lze individuálně konverzovat na skoro všechny témata, které vás napadnou. ChatGPT má ve svém kódu určité pojistky, které ho limitují ve psaní čehokoliv. Nebude vám např. generovat rasistické básně ve stylu K. H. Máchy.
12. ChatGPT může být požádán k předstírání určité osobnosti. To můžete dále využít při převyprávění historických událostí z pohledu slavných osob, což může být pro studenty velmi poutavé.

Praktické tipy

1. Vždy vše kontrolovat! ChatGPT vám usnadní čas, ale pokud nekontrolujete materiály, které vám poskytne, můžete se ošklivě spálit. Ať už z hlediska jazykového, či z hlediska faktografického.
2. Pokud má problém s vygenerováním textu, můžete to být z důvodu přílišné délky, nebo příliš mnoha požadavků, které se následně překrývají.
3. Nespoléhejte na kontinuitu konverzace. ChatGPT má tendenci zapomínat určité drobné detaily. Pokaždé, když na něco takového narazíte, připomeňte mu své zadání.
4. Zkuste co nejpresněji formulovat, co po ChatGPT chcete. Čím více informací bude mít, tím bude kvalitnější i jeho odpověď.
5. Pokud se vám nelíbí odpověď ChatGPT, zkuste využít funkce *regenerate response*.
6. Tato úžasná aplikace může být použita proti vám. Žáci ji mohou využívat ke generování slohových prací, vypracovávání úkolů, atp. V tomhle případě je většinou jednoduché spatřit zásah chatbota. Text bude většinou bezchybný a bude mít určitou, strnulou akademickou dikci, kterou normálně studenti ve svých pracích nevyužívají. Nevěšte

ovšem hlavu. Pokud toto studenti dělají, nespátřejí smysl ve cvičeních, které jim poskytujete. V tom případě se můžete zamyslet, kde skutečně vězí zakopaný pes.

Závěr

ChatGPT je skutečně fascinující a nová aplikace využívající umělou inteligenci. Má neomezené možnosti ve výuce všech předmětů. Je důležité si uvědomit jak jeho možnosti, tak i limity, abychom ho mohli využívat co nejefektivněji. Měli bychom se vyhnout používání této aplikace jen kvůli „wow“ efektu moderní technologie ve výuce. Místo toho bychom měli využívat jeho funkcí tak, aby nám usnadnila práci a ušetřila čas, abychom se mohli plně soustředit na další aspekty naší práce, která žádná technologie v blízké době nenahradí.

Je také důležité se zaměřit na prevenci zneužívání této aplikace žáky a studenty. Měli bychom jim poskytovat tipy a doporučení, jak využívat tuto aplikaci pro jejich učení a sebezdokonalování. Je to skvělý nástroj pro podporu jejich vzdělání, ale je potřeba, aby se učili také další dovednosti a schopnosti, které nejsou nahraditelné technologií.

Celkově je tedy důležité využívat ChatGPT ve výuce s rozvahou a uvědoměním si jeho přínosů a omezení, abychom zajistili optimální využití této aplikace pro efektivní a smysluplné vzdělávání.

A co myslíte vy? Pomohla mi umělá inteligence při vytváření tohoto pamfletu?

Užitečné odkazy

ChatGPT Advanced tutorial for

teachers: <https://www.youtube.com/watch?v=Xy3JQEXxK0w&t=144s>

Open AI and the future of language learning:

https://www.youtube.com/watch?v=zS0cd7e_hh4

ChatGPT: What It Is And What It Can And What It Cannot Do:

<https://www.mbhb.com/intelligence/snippets/chatgpt-what-it-is-and-what-it-can-and-cannot-do/>

ChatGPT: Everything you really need to know:

<https://www.forbes.com/sites/bernardmarr/2022/12/21/chatgpt-everything-you-really-need-to-know-in-simple-terms/?sh=7bc5620cbca3>

The Ultimate Guide for Using ChatGPT for English Learning:

<https://hadarshemesh.com/magazine/chatgpt-for-learning-english/>